

FTAA : het Amerikaanse neo-kolonialisme in de praktijk

door Solidaridad Latino

Tussen 19 en 21 november vergaderen 34 Amerikaanse ministers van Handel in Miami. De bedoeling is tegen 2005 een Pan-Amerikaanse Vrijhandelszone (FTAA) op te richten die de barrières voor handel en investeringen progressief elimineert. Dit regionale neoliberale globaliseringsproject heeft weinig goeds in petto voor Latijns-Amerika.

Wat is de FTAA ?

De FTAA (Free Trade Area of the America's) is een verdrag tussen alle landen van het Amerikaanse continent behalve Cuba, geïnitieerd door de Verenigde Staten. Het verdrag is gericht op het realiseren van een vrije circulatie van producten en kapitaal van Alaska tot aan Vuurland. Op die manier wil de VS de economische controle over de landen van het gehele continent verkrijgen.

Een overeenkomst tussen de haai en de sardien...

Over de haai

De V.S. produceren 71% van het BBP en zijn verantwoordelijk voor 50% van de buitenlandse handel van heel het halfrond. Ze zijn de wereldleider in het exporteren van diensten (78% van het BBP) en produceren en exporteren strategische producten voor de voeding van de wereldbevolking. Het BBP ligt 151,6 maal hoger dan het BBP van Chili. De VS heeft een inkomen per inwoner van 35.000 dollar t.o.v. 430 in Nicaragua en 4.264 in Chili.

Over de sardien

De 34 Latijns-Amerikaanse landen hebben een buitenlandse schuld van meer dan 750 biljoen dollar. Het beleid daarvan, het bedrag en de betalingsvoorwaarden zijn geregeld door het IMF en de werlbank, die beiden gecontroleerd worden door de V.S. 44% van de 500 miljoen inwoners van Latijns-Amerika zijn arm (224 miljoen mensen) en 90 miljoen leven met minder dan 2 \$ per dag. Ze produceren en exporteren enerzijds luxegoederen en niet essentiële producten die worden afgestraft door Noordamerikaanse en Europese heffingen. Anderzijds produceren en exporteren ze ook vitale grondstoffen waarbij ze hun eigen toekomstige ontwikkeling opofferen, en dit tegen lage prijzen die worden bepaald door de "vrije markt".

De toekomst van Latijns-Amerika onder de FTAA

De toekomst van Latijns Amerika onder de voorwaarden van het FTAA kwam aan bod in de toespraak van Fidel Castro op 1 mei. "De Latijns-Amerikaanse naties worden vrije handelszones waar buitenlandse bedrijven weinig of geen belastingen zullen betalen. Ze zullen wellicht meer Noordamerikaanse toeristen zien komen die doorheen het immense territorium van centraal en Zuid- Amerika zullen reizen, in Noordamerikaanse hotels zullen verblijven, Noordamerikaanse vliegtuigmaatschappijen en cruises gebruiken, Noordamerikaanse communicatie en media gebruiken, in Noordamerikaanse restaurants eten, in Noordamerikaanse winkels goederen kopen die zijn geproduceerd door Noordamerikaanse bedrijven met Latijns-Amerikaanse olie en werkrachten".

FTAA vrijhandel ?

Ondertussen wijst de Amerikaanse politieke analist, Noam Chomsky er terecht op dat de FTAA niet over handel gaat en dat het evenmin gratis is. Volgens Chomsky zijn de ontwerpers van de overeenkomst geen voorstander van vrije handel. Als ze dat wel zouden zijn zou alles in één pagina kunnen vastgelegd worden. Maar het is een heel uitvoerig dossier geworden dat spreekt over een combinatie van liberalisering en protectionisme. Hij waarschuwt er voor dat de voorstellen zijn uitgedacht om de "privé-tirannen" - de bedrijven - toe te laten de politieke macht van de Verenigde Staten weg te nemen en de diensten te controleren, zodat gezondheid, opvoeding, water en milieu aangelegenheden in privé handen terecht komen.

De feiten over de FTAA

1. Volgens pleitbezorgers streeft het FTAA naar het behoud en het versterken van de **democratische gemeenschap** van Amerika, maar de geschiedenis en de ervaringen van Mexico onder NAFTA (Noordamerikaanse Vrijhandelszone) leert ons dat de V.S. in Latijns Amerika 10.000 bezettingen, aanvallen en militaire acties heeft uitgevoerd sinds de 19e eeuw tot op vandaag, waarbij democratisch verkozen regeringen zoals die van Allende in Chili werden omvergeworpen en dictators zoals o.a. Pinochet, Somoza en Strossner aan de macht werden geholpen en gesteund.

Wat zullen de concrete resultaten zijn als de FTAA in de praktijk gebracht wordt ?

- 500 Amerikaanse bedrijven leggen in het geheim en buiten de mening van de publieke opinie de FTAA voorwaarden vast in onderhandeling met Latijns-Amerikaanse regeringen.
- Handelsrechtbanken zullen nationale rechtbanken en rechters vervangen.
- Beleggers zullen erkend worden als onderworpen aan de internationale wetgeving (een recht dat nu tot de V.S. was beperkt) en zouden kunnen vergoedingen eisen van de regeringen in geval van oorlog, revolutie of sociale onrust. Dus zal de prioriteit van de regeringen er niet in bestaan om geschikte leefomstandigheden te garanderen voor de burgers maar de beste voorwaarden voor de ontwikkeling en de verrijking van bedrijven en ze zullen compensaties moeten geven als ze dit niet doen.
- Lokale, gemeentelijke, federale en nationale regeringen zullen niet over hun eigen aankooppolitiek kunnen beslissen en ze zullen ook niet hun rechten op arbeid en milieu kunnen doordrukken.

2. Volgens de pleitbezorgers streeft het FTAA naar het bevorderen van het **welzijn** door economische integratie en vrije handel. De geschiedenis en de ervaringen van Mexico onder NAFTA leren ons echter iets helemaal anders. In de jaren 70 groeide de Mexicaanse economie met een jaargemiddelde van 6.6%. In de jaren 90, onder de NAFTA groeide het slechts met 3.1%. Tussen 1998 en 2000 kwam 36.378 miljoen dollar in actief vermogen het land binnen en 48.699 miljoen dollar ging het land uit. Tegen eind 2000 was de Mexicaanse buitenlandse schuld tweemaal zo hoog als in 1982.

96% van de Mexicaanse export komt van 300 grote Amerikaanse bedrijven of hun dochtermaatschappijen. De andere 4% is verspreid over meer dan 2 miljoen kleine Mexicaanse producenten die elke dag een gevecht leveren tussen ofwel opgeslorpt te worden door grote bedrijven ofwel failliet te gaan. 28.000 KMO's gingen over kop. Voor elke dollar aan Mexicaanse export komt slechts 18 cent uit de binnenlandse productie. 10 maanden na het van kracht worden van de NAFTA op 1 januari 1994, kelderde de Tequila crisis de lonen. Ondanks het herstel in 1999 liggen de lonen nog steeds 20% lager dan vóór de crisis.

Wat zullen de concrete resultaten zijn als de FTAA in de praktijk gebracht wordt ?

- Vandaag bedragen de Noord Amerikaanse subsidies voor de landbouw 97 biljoen dollar. Dit zal noch verminderen noch worden afgeschaft, maar het zal de sardien niet worden toegestaan om tariefbescherming of subsidies voor hun binnenlandse boeren of bedrijven te voorzien omdat dat "de markt zou kunnen verstoren".
- FTAA betreft vooral diensten en houdt ze buiten bereik van de staten. Dus zullen sociaal gevoelige sectoren zoals opvoeding, gezondheid en zelfs gevangenissen worden geprivatiseerd. Reeds gedane privatiseringen worden duidelijk beschermd en kunnen niet worden ongedaan gemaakt.
- Het doel is momenteel om van sociale dienstverlening een marktproduct te maken dat enkel toegankelijk is voor wie ervoor kan betalen op individuele basis. Zoals reeds in Canada en Mexico het geval was, zullen privé-bedrijven dezelfde vrijstellingen en privileges vragen die voorheen werden verleend aan gouvernementele organisaties die vroeger die diensten verstrekten.

3. Volgens de pleitbezorgers streeft het FTAA naar de uitroeiing van de **armoede en discriminatie** op het halfrond. Ook hier leren de geschiedenis en de ervaringen van Mexico onder NAFTA ons het tegenovergestelde. 8 miljoen Mexicaanse families zijn van middelklasse burgers tot de armoede afgezaakt. 10 miljoen Mexicanen verdienen minder dan het minimum salaris (3.40 US \$/dag). Ziektecijfers zoals hepatitis en afwijkingen bij de geboorte wegens een gebrek aan een goede infrastructuur voor de gezondheid in grensgebieden liggen twee tot driemaal hoger dan het nationale gemiddelde. Een Mexicaanse werkkraft is 15 keer goedkoper.

Mexico was ooit autonoom op het gebied van basisgranen, maar nu moet het ten gevolge van NAFTA, 95 percent van de soja, 58 percent van de rijst, 49 percent van de tarwe, en 40 percent van het vlees. NAFTA maakt het Mexicaanse platteland kapot : méér dan vijftien procent van de Mexicaanse plattelandsbewoners leven in armoede en dagelijks worden zo'n 600 kleinere boeren gedwongen om hun lap grond te verlaten. In de Mexicaanse maquilas verdienen arbeidsters lonen die beneden het minimumloon liggen, ze hebben werkdagen van 12 uur, ze zijn niet wettelijk beschermd, hebben slechts zeer beperkte vakbondsrechten, ze werken in ongezonde omstandigheden en kinderarbeid bestaat er nog. De lokale industrie is gedoemd te verdwijnen ten gevolge van de vrije invoer van goederen uit de V.S. en Canada, waarbij de reeds hoge werkloosheidscijfers nog meer stijgen.

Wat zullen de concrete resultaten zijn als de FTAA in de praktijk gebracht wordt ?

- Het zal de US Dollar opleggen als de enige munt voor geheel Latijns Amerika en zal de monetaire politiek van al deze landen in handen geven van de Federal Reserve in de Verenigde Staten.
- Het zal de tariefbarrières van alle sardien opheffen en het beleid van die staten aanpakken die het gebruik van binnenlandse producten stimuleren of lokale en sectoriële ontwikkeling steunen.
- Het zal de enkele publieke diensten die in handen van de overheden blijven, vooral gezondheid, opleiding en essentiële natuurlijke grondstoffen zoals water en energie privatiseren.
- Het zal 'Maquilas' creëren over geheel Latijns Amerika die bestaan dank zij arbeiders die geen enkele wettelijke of arbeidsrechten hebben.

4. Volgens de pleitbezorgers streeft het FTAA naar garantie van een **duurzame ontwikkeling en behoud van het milieu** voor de toekomstige generaties. De geschiedenis en de ervaringen van Mexico onder NAFTA leert ons dat de Verenigde Staten weigeren de Conventie van Kyoto te ondertekenen, dat Amerikaanse bedrijven elke dag 44 ton giftig afval dumpen aan de Mexicaanse grens en dat in de Mexicaanse staat Guerrero de voorbije 8 jaren 40% van de bossen verdwenen zijn, met bodemerosie tot gevolg zodat ook de plaatselijke habitat wordt vernietigt.

Wat zullen de concrete resultaten zijn als de FTAA in de praktijk gebracht wordt ?

- Het zal een patent leggen op onze biodiversiteit en volkswijsheid.
- Het zal de voedselmarkten gijzelen en de Latijns-Amerikaanse landbouw koppelen aan Amerikaanse bedrijven gespecialiseerd in scheikundige en landbouwuitrusting.

- De Verenigde Staten zullen zich engageren om hun natuurlijke grondstoffen beschikbaar te stellen voor de "meerderheidsaandeelhouder". Vermits de neoliberale economie stelt dat alle rijkdommen van de staat moeten geprivatiseerd worden, zal de meerderheidsaandeelhouder altijd een multinational zijn uit de Verenigde Staten.
- De Verenigde Staten zijn reeds gestart met het in de praktijk brengen van het Colombia plan (regionale militarisering, een initiatief uit de Andes dat zagezegd tegen drugs gericht is), het plan *Nuevos Horizontes* Plan (om de Centraal Amerikaanse onderdrukking te verzekeren) en het *Dignidad* Plan (om de controle van Amazonia te verzekeren). De controle over Amazonia betekent controle over de grondstoffen voor genetische manipulatie en moleculaire biologie die de farmaceutische industrie over de hele wereld ondersteunen. Amazonia betreft zes landen : Brazilië, Bolivia, Peru, Ecuador, Colombia en Venezuela. Er zijn 125.000 soorten planten die essentieel zijn voor medicijnen, pesticiden, kleurstoffen, vezels, olie, houtsoorten en voedsel. Amazonia betreft 50% van de regenwouden over de hele wereld. Het herbergt één derde van het drinkwater op de planeet - 51 landen lopen het risico in een conflict betrokken te worden voor water binnen de volgende 10 jaar - en zit vol met de rijkste en meest verscheiden diersoorten die in het wild leven ter wereld.

De tweede top van de *Peoples of the Americas* vatte het FTAA krachtig samen toen ze op 19 april verklaarde : *"het FTAA project is een statuut van rechten en vrijheden voor beleggers, waarbij kapitaalbeleggingen de bovenhand krijgen op arbeid, waarbij het leven en de wereld beschouwd worden als marktgoederen, waarbij de mensenrechten worden genegeerd, de democratie wordt gesaboteerd en de autonomie van de Staten wordt ondermijnd"*.

FTAA en Europa

Reeds bij de Jalta overeenkomst waren de Verenigde Staten en Rusland er zich van bewust dat de 21e eeuw twee belangrijke bedreigingen in zich zou dragen : tekort aan energie en voedselbronnen, dus verdeelden ze de wereld onder zich en drongen ze er sterk op aan dat de Europese rijken hun kolonies zouden loslaten. Afrika is ten prooi aan AIDS en aan burgeroorlogen die door de wapenbaronnen worden aangewakkerd. Hier kan geen voedselreserve worden aangelegd voor de Europese bevolking die nu al dagelijks meer en meer chemisch en genetisch gemanipuleerd voedsel eet. Azië heeft zelf een massale bevolking te voeden en is dus ook geen alternatief.

Als het FTAA wordt ondertekend zal heel Latijns-Amerika nog enkel produceren voor de V.S. en Spanje, de strategische partner in de olie-oorlog tegen Irak, zal worden beloond omdat het de handelstrechter zal worden voor Latijns-Amerikaanse producten die Europa meer en meer dringend zal nodig hebben.

Tussen 1995 en 1999 (na de NAFTA), verzwakte de positie van de E.U. in de Mexicaanse handel en de Europese participatie in investeringen dramatisch. Daarom sloot de Europese Unie een overeenkomst met Mexico binnen de recordtijd van 2 jaar, maar het is nog te vroeg om de impact te evalueren van parallelle akkoorden tussen Mexico en de Verenigde Staten en tussen Mexico en de Europese Unie.

Dank zij de "herontdekking" van Latijns Amerika door Spanje, is de Europese Unie sinds 1997 de belangrijkste investeerder in de regio. Gedurende de golf van privatiseringen werd Spanje in 1999 en 2000 de belangrijkste buitenlandse investeerder en stak de Verenigde Staten hierbij zelfs de loef af.

Het is volgens de Uruguayaanse econoom Daniel Olesker de tactiek van de FTAA *"om de mogelijkheden terug te schroeven voor de Zuidere landen om aan te kopen bij wie de beste prijs biedt, waarbij zaken doen met de Europese Unie en met alle Aziatische landen uitgesloten is omdat hun producten slechts dan zullen aanvaard worden als ze het strenge tariefstelsel van de V.S. omzeilen. Eens de FTAA bestaat zullen de allianties, die momenteel in onderhandeling zijn, tussen Europa en Mercosur of gelijkaardige regionale groepen, worden geschrapt"*.

De Minister van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Staten, Colin Powell gaf hieromtrent het duidelijkst mogelijke antwoord : *"Het is onze bedoeling met de FTAA (Free Trade Area of the Americas) de Noordamerikaanse bedrijven te verzekeren dat ze een gebied kunnen controleren dat zich uitstrekt van de Noordpool tot Antarctica, vrije toegang tot het hele halfrond zonder moeilijkheden of obstakels voor onze producten, diensten, technologie en kapitaal"*. FTAA zal de markten van Latijns-Amerika en de Caraïbische gebieden open gooien voor landbouwproducten uit de V.S. en transnationale bedrijven, waarbij investeringen van Europa en Azië in de hoek gedruimd worden.

De Verenigde Staten spenderen nu een klein fortuin aan *"informatiecampagnes om de FTAA transparant te maken"*... en wat doet Europa hieraan ?

* *Solidaridad Latino* kan gecontacteerd worden via **dít adres**.

* Lees meer op de website van **Alianza Social Continental** en de portaalsite voor het verzet tegen de Pan-Amerikaanse Vrijhandelszone **'Stop the FTAA !'**.

* Volg het protest tegen de FTAA-top in Miami op **IMC FTAA**.